

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب : فارسی پنجم دبستان - بخوانیم - ۲۰

مؤلفان : پریچهر جبلی‌آده، دکتر حسن ذوالفقاری، اسماعیل سالمی، دکتر محمدرضا سنگری،

غلامرضا عمرانی، دکتر حسین قاسم‌پورمقدم، محمد میرکیانی و فرح نجاران

ویراستار : مهدی مرادحاصل

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

مدیر هنری : مجید ذاکری‌یونسی

طراح گرافیک و طراحی جلد : امیر نساجی

تصویرگران : محمدعلی بنی‌اسدی، راهله برخوردار، امیرعباس تبریزی، محمدحسین تهرانی، علی

خدایی، نازلی خلیلی، مجید ذاکری، فاطمه رادپور، سعید رزاقی، شیرین شیخی،

شیوا ضیایی، حمیدرضا رشیدیان، سیدحسام‌الدین طباطبایی، نسیم فلاحی، الهام

کاظمی، حافظ میرآفتابی، مانا نبوی فرمند، فرشته نجفی، امیر نساجی، محمدرضا

نوروزی، نرگس میکائیلی، بهاره جابری و نسیرین یاوری

عکاسان : فرید سالمی، مهدی حیدری‌نژاد

طراح خط راینه‌ای : کامران انصاری

صفحه‌آرا : مریم نصرتی

ناشر : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی-ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت : www.chap.sch.ir

چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام» (WWW.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ نهم ۱۳۹۲

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۹۶۴-۰۵-۱۲۳۷-۰ ISBN 964-05-1237-0

تصویرسازی‌های این کتاب برای سال تحصیلی ۱۳۸۹-۹۰
توسط شورای هنری اداره‌ی کل چاپ و توزیع بازنگری شده است

سروهای سرفراز آمدند
عاشقان به پیشواز آمدند

باغ‌ها بهار شد زبوی باد
آفتاب را به دشت هدیه داد

تا تو ای بهار تازه آمدی
مثل رودخانه‌های پرخروش

دسته دسته گل شکفت درزمین
آسمان برای چشم روشنی

۲	الهی	درس اول
۶	خدا (ناصر علی اکبر سلطان)	شعر

فصل اول: نهادها

۸	دوست صمیمی و دانا	درس دوم
۱۴	کتاب‌های مرجع	درس سوم
۲۰	آشنای همیشه خوب (محمدجواد محبت)	شعر
۲۱	عاشق کتاب	روان خوانی

فصل دوم: بهداشت

۲۸	سرودی برای پاکی	درس چهارم
۳۴	شجاعت	درس پنجم
۴۰	آزاد	درس ششم
۴۲	سلامتی و تندرستی (محمود کیانوش)	شعر
۴۳	زمینی به اندازه‌ی پوست یک گاو	روان خوانی

فصل سوم: اخلاق فردی و اجتماعی

۵۰	این‌گونه باشیم	درس هفتم
۵۶	خدمت به مردم، عبادت است	درس هشتم
۶۲	تو نیکی می‌کن و در دجله انداز	درس نهم
۶۸	چشمه و سنگ (ملک الشعرا «بهار»)	شعر
۶۹	نور	روان خوانی

فصل چهارم: دانش و دانشمندان

۷۴	داستان یک بیمارستان	درس دهم
۸۰	رایانه	درس یازدهم
۸۶	دو ستاره‌ی درخشان	درس دوازدهم

۹۳ توانا بود هر که دانا بود (فردوسی) شعر ●

۹۴ درخت دانش روان خوانی ●

فصل پنجم: دینی

۹۸ روزی که باران می بارید. درس سیزدهم ●

۱۰۶ طوفان نوح علیه السلام درس چهاردهم ●

۱۱۴ بوی نرگس (بیوک ملکی) شعر ●

۱۱۶ قصه‌ی کودکی موسی علیه السلام روان خوانی ●

فصل ششم: ملی و میهنی

۱۲۴ سرود ملی درس پانزدهم ●

۱۳۰ آریو برزن درس شانزدهم ●

۱۳۸ بچه‌های ماندگار (جواد محقق) شعر ●

۱۴۰ داستان زال و سیمرغ روان خوانی ●

فصل هفتم: طبیعت

۱۴۶ صدای پای بهار درس هفدهم ●

۱۵۲ اگر طبیعت زیبای ایران نباشد درس هجدهم ●

۱۶۰ دهکده‌ی خوب ما (قیصر امین پور) شعر ●

۱۶۲ گنج روان خوانی ●

فصل هشتم: هنر و ادب

۱۶۸ حافظ درس نوزدهم ●

۱۷۴ نگارگر درس بیستم ●

۱۸۰ آزاد درس بیست و یکم ●

۱۸۲ گل‌هایی از گلزار ادب درس بیست و دوم ●

۱۹۰ بلبل و مور (پروین اعتصامی) شعر ●

۱۹۲ مرغ آتش خوار روان خوانی ●

۱۹۵ نیایش ●

خدا را سپاس می‌گوییم که توفیقمان داد تا کار تهیه و تولید کتاب فارسی (بخوانیم و بنویسیم) و مواد کمک‌آموزشی آن‌ها را براساس آخرین دستاوردهای آموزشی به انجام و فرجام برسانیم. امیدواریم که رهاورد آموزش این کتاب‌ها، بهبود کیفی، رشد و اعتلای آموزش باشد و همت بلند و تلاش شما معلمان ارجمند و سخت‌کوش، افق‌های تازه و روشنی را فراروی نسل دانش‌آموز ما بگشاید.

معلم عزیز و گرامی!

برای اجرای بهتر، توجه شما را به نکات زیر جلب می‌کنیم:

۱- در این کتاب‌ها به هر چهار مهارت زبانی (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن) به یک میزان توجه شده است و به همین دلیل، کتاب فارسی شامل دو کتاب **بخوانیم** و **بنویسیم** است و اهمیت هیچ‌یک کم‌تر از دیگری نیست؛ بنابراین، در تدریس هر دو کتاب توجه و دقت یکسان لازم است.

۲- با توجه به این که تمرین رونویسی برای خط تحریری در کتاب **بنویسیم** پیش‌بینی شده است، تهیه دفتر مشق یا دادن مشق اضافی به دانش‌آموزان نیازی نیست. با این حال، همکاران ارجمند می‌توانند برای دو ماده‌ی خوش‌نویسی و املا، دفتر اضافی در نظر بگیرند.

۳- برای کمک به تقویت خط دانش‌آموزان و توانایی خوانانویسی آنان از دو خط در این کتاب‌ها استفاده شده است؛ یکی، خط خواندن و دیگری، خط نوشتن. خط خواندن همان خطی است که در چاپ روزنامه‌ها و بسیاری از کتاب‌های کودکان از آن استفاده می‌شود و دانش‌آموز دست کم در کتاب‌هایی که برای ساعت کتاب‌خوانی منظور شده و در انتهای همین کتاب معرفی شده‌اند با آن خط سروکار دارد. خط نوشتن خطی است که متن درس‌ها به آن خط نوشته شده است و لازم است در شیوه‌ی جدید، دانش‌آموز در نوشتن آن مهارت و تسلط یابد. برای نوشتن خط تحریری، به آموزش جداگانه نیازی نیست بلکه مبنا تمرین نظری و عملی دانش‌آموز و به عبارت بهتر، نمونه‌برداری از روی کتاب است؛ بنابراین، ضرورتی برای برگزاری کلاس آموزش خط نیست.

۴- باید به تناسب رشد و توسعه‌ی تعلیم و تربیت و طراحی شیوه‌های تدریس نوین توصیه شود که از روش‌هایی مثل همیاری، تلفیقی، بحث‌گروهی و... استفاده شود (ر.ک. راهنمای معلم). مهم آن است که دانش‌آموزان خود بیش از دیگران در جریان یاددهی - یادگیری قرار گیرند و از ارائه‌ی پاسخ‌های یک‌نواخت قالبی و کلیشه‌ای پرهیز شود تا دانش‌آموز در جریان یادگیری بیش از گذشته به سوی تفکر و خلاقیت حرکت کند. در چنین شیوه‌ای، گاه پاسخ‌های همه‌ی دانش‌آموزان یکسان نیست؛ بهتر است همکاران محترم به این نکته عنایت داشته باشند که براساس تفاوت‌های فردی نباید انتظار پاسخ‌های

قالبی و یکسان داشت بلکه باید کوشید تا میدان مناسبی برای تفکر و خلاقیت دانش آموز فراهم شود؛ به این دلیل، ممکن است گاهی، برخی از تمرین‌ها دو یا چند پاسخ داشته باشند. این موضوع مطمئناً راه را برای اندیشه‌های جدید می‌گشاید و به دانش آموز امکان می‌دهد تا به شیوه‌های ابداعی و خلاقه بیندیشد.

۵- لازم است معلمان گرامی، خانواده‌ها را با کتاب و روش‌های آموزش آن آشنا کنند تا هماهنگی آموزشی بین خانه و مدرسه ایجاد شود.

۶- از آموزگاران محترم درخواست می‌شود قبل از تدریس کتاب، حتماً کتاب راهنمای معلم فارسی پنجم ابتدایی را به دقت مطالعه کنند.

۷- در ارزش‌یابی مستمر به هر چهار مهارت در طول سال تحصیلی به یک میزان توجه شود تا ارزش آن‌ها به یک نسبت حفظ شود.

۸- دو درس از درس‌های کتاب با عنوان «آزاد» در اختیار معلم و دانش آموز است تا براساس نیازها و ضرورت‌ها و با مشارکت معلم و دانش آموز نوشته شود. این درس‌ها می‌تواند به موضوعاتی مانند فرهنگ محلی و نیازهای ویژه‌ی دانش‌آموزان و... اختصاص یابد.

۹- متن‌های روان‌خوانی که در بخش آخر هر فصل منظور شده است، صرفاً برای تقویت مهارت خواندن دانش‌آموزان و به منظور التذاذ از مطالعه است؛ بنابراین، املا و رونویسی، تمرین، پرسش امتحانی و... از این متن‌ها به عمل نمی‌آید.

۱۰- فعالیت‌های کتاب بخوانیم، فقط به منظور بحث و تبادل نظر گروهی و تقویت مهارت‌های شفاهی دانش‌آموزان است و به نوشتن پاسخ آن‌ها در کتاب نیازی نیست.

۱۱- در پایان سؤال‌های هر بخش از تمرین‌ها شماره‌ای آمده است که نشان می‌دهد معلم می‌تواند سؤال‌های دیگری نیز مطرح کند. از طرح سؤال‌های کلیشه‌ای پرهیز شود.

۱۲- در این کتاب به مفاهیم درس‌های دیگر مانند علوم، دینی، هنر، ریاضی و تربیت‌بدنی نیز توجه شده است. به این ویژگی، «رویکرد تلفیقی» می‌گویند.

از کارشناسان گروه زبان و ادبیات فارسی آقایان فریدون اکبری شلدره‌ای و دکتر سید بهنام علوی مقدم و خانم فاطمه صغری‌علیزاده که در بازنگری و اصلاح کتاب سعی وافر داشته‌اند، سپاس‌گزاریم. رهنمودهای سازنده و راه‌گشای شما، معلمان فرهیخته، چراغ راه ما و کمال‌بخش کارمان خواهد بود.